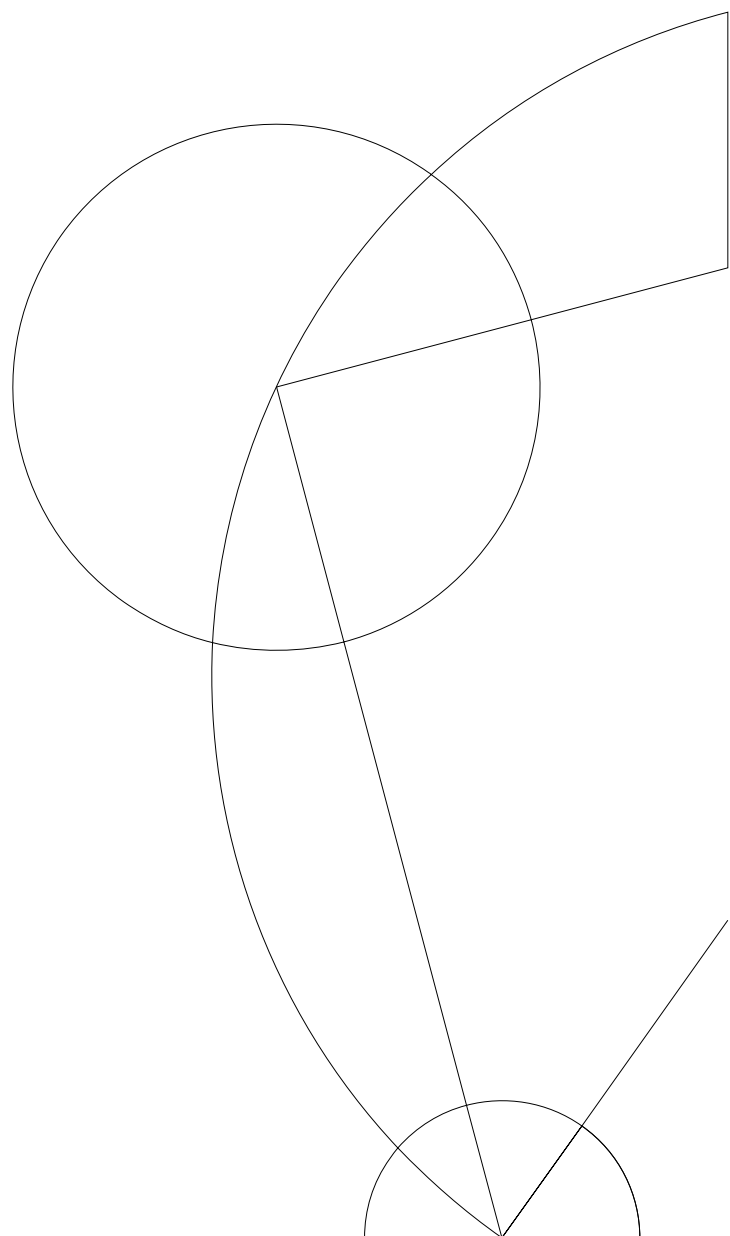

Feedback på KU

Rapport fra taskforcen vedr. feedback til studerende

12. maj 2015

Indholdsfortegnelse

1. Indledning

2. Resumé af anbefalinger

3. Taskforcens kommissorium, medlemmer og rapportens opbygning

4. Definitioner og forskellige feedback-formater

Selvevaluering

Peer feedback og underviser feedback

Tutorials og storholds feedback

It-understøttet feedback

Portfolioeksamener

5. Afdækning og status på feedback på KU

Rapport om feedback fra Studenterrådet

6. Anbefalinger

Ressourcer

7. Bilag

1. Indledning

Københavns Universitet tilbyder forskningsbaserede uddannelser på højeste internationale niveau. Den løbende udvikling af uddannelserne sker i et samspil mellem ledelse, studerende og medarbejdere. Det er led i universitetets strategiske målsætninger løbende at arbejde med uddannelsernes kvalitet ved, at ”didaktik, undervisningsformer og de øvrige rammer støtter [de studerendes] tilegnelse af stoffet”, jf. *Strategi 2016*, s. 25. Det er taskforcens opfattelse, at et strategisk fokus på feedback som et grundlæggende element i alle uddannelser udgør et vigtigt led i universitets samlede arbejde for at styrke kvaliteten i uddannelserne.

Taskforcen anerkender, at undervisningen bedst udvikles og tilrettelægges med afsæt i den enkelte uddannelses faglighed samt under hensyn til de konkrete uddannelsesstrukturelle forhold. Samtidig er det arbejdsgruppens opfattelse, at formativ feedback udgør et så grundlæggende element i de studerendes mulighed for og motivation til læring, at feedback bør adresseres på alle niveauer af undervisningstilrettelæggelse, -planlægning og -ledelse.

2. Resumé af anbefalinger

1. Feedback i alle kursusforløb

Rektorat, fakultetsledelse og studienævn skal sikre, at der i alle kursusforløb tilbydes feedback til studerende. Studienævn skal ved godkendelse af kursusbeskrivelser sikre, at kursusbeskrivelserne indeholder oplysninger om, hvorledes feedback indgår i kurset. Fakultetsledelserne skal igangsætte en proces i samarbejde med studienævnene og uddannelsesledelsen, hvor feedback-elementerne i uddannelserne gennemgås. Gennemgangen skal analysere, om der er behov for andre typer eller flere fastlagte feedback-elementer i uddannelserne.

2. Praksisnært kursus om feedback til undervisere og elektronisk værktøjskasse til undervisere om feedback

De pædagogiske enheder skal i regi af Københavns Universitets Universitetspædagogiske Indsats (KUUPI) udbyde et eller flere praksisnære pædagogiske kurser med fokus på feedback til studerende, og de pædagogiske centre skal opbygge en fælles elektronisk værktøjskasse med feedback-værktøjer og gode råd til underviserne om feedback.

3. Pilotprojekt om feedbackvenlige eksamensformer

Universitetet skal igangsætte et pilotprojekt, som afprøver forskellige former for feedbackvenlige eksamensformer, som f.eks. portfolio-eksamen, synopsis, løbende udprøvning og aktiv deltagelse med løbende mindre opgaver.

4. Pilotprojekt om udbredelse og uddannelse af instruktører

Universitetet skal igangsætte et pilotprojekt om anvendelse og uddannelse af aflønnede instruktører i undervisningen på de fakulteter, hvor der ikke har været tradition for instruktører i undervisningen.

5. Feedback i adjunktpædagogikum

De pædagogiske enheder skal styrke feedback som emne i adjunktpædagogikum.

6. Pilotprojekt om mentorordning for studerende

Universitetet skal igangsætte pilotprojekt med mentorordninger, hvor studerende tilbydes en faglig mentor blandt uddannelsens undervisere eller ældre studerende.

3. Taskforcens kommissorium, medlemmer og rapportens opbygning

Taskforce vedr. feedback til studerende er nedsat januar 2015 af universitetets ledelsesteam, jf. kommissorium af 15. januar, bl.a. i lyset af Kvalitetsudvalgets 2. rapport, som vurderer, at der er et stort potentiale for at forbedre indsatsen vedr. feedback på universiteter og professionshøjskoler. Taskforcen skal også ses som et led i et ønske fra de studerende, der på organisations- og uddannelsesniveau har udtrykt ønske om mere fokus på feedback i undervisningen. Efter taskforcens nedsættelse har aftalen ”Fælles om god uddannelse” mellem uddannelses- og forskningsministeren og rektorerne for erhvervsakademierne, professionshøjskolerne og universiteterne også opfordret institutionerne til bedre og mere feedback til de studerende og inddragelse af de studerende i en dialog om, hvordan området kan styrkes.

Taskforcen har ifølge kommissoriet til opgave, at 1) ”på basis af eksisterende viden om den læringsmæssige betydning af feedback til studerende, at 2) kortlægge hvordan KU allerede i dag opererer med feedback i uddannelserne, og 3) udarbejde et idekatalog til hvordan feedback kan styrkes i og uden for undervisningen.”

Taskforcen består af:

Stine Jørgensen, prodekan for uddannelse (JUR)

Jens Dolin, institutleder for Institut for Naturfagenes Didaktik (SCIENCE)

Annika Hvithamar, studieleder (HUM)

Frederik Løgstrup Magnusson (studenterrepræsentant i KUUR)

Sofie Gro Holde (studenterrepræsentant i KUUR)

Sekretariatsbetjening: Gitte Duemose, Uddannelsesservice.

Som et grundlag for taskforcens arbejde har gruppen arbejdet på en fælles forståelse af begrebet. Denne forståelse, der bygger på pædagogisk og didaktisk forskning, beskrives i rapportens fjerde afsnit. Som en del af denne indledende begrebsafklaring beskrives en række forskellige former for feedback. Rapportens femte afsnit er en afdækning og status på feedback på KU, som arbejdsgruppen har lavet som en del af kommissoriet. Afdækningsarbejdet er sket ved hjælp af to spørgeskemaundersøgelser til henholdsvis studieledere og studenterstudienævnsrepræsentanter på KU. I tillæg hertil har gruppen modtaget en rapport fra Studenterrådet, som ligeledes indgår i taskforcens afdækningsarbejde.

På baggrund af rapportens afdækning af praksis for feedback kommer arbejdsgruppen i rapportens sidste del med en række anbefalinger eller anbefalede ideer til hvordan feedback kan styrkes på KU.

I spørgeskemaundersøgelserne har studieledere og studerende henvist til en række undervisere, der opleves som særligt gode til at give feedback eller arbejder særligt fokuseret med feedback i deres undervisning. Bilag 1 "Eksempler på brug af feedback på KU" rummer beskrivelser af, hvordan et udvalg af disse undervisere konkret arbejder med feedback. Bilaget giver et dugfrisk blik ind i undervisningslokalerne og i feedback lige nu på KU. Og kan tjene som inspiration for undervisere og det videre arbejde med feedback på KU.

Den løbende debat om feedback, herunder på KUnet, samt henvendelser i øvrigt har indgået i taskforrens drøftelser.

4. Definitioner og forskellige feedback-formater

I rapporten arbejder taskforren med følgende definition af feedback:

”Læringsorienteret feedback kan [altså] forstås som en reaktion på en studerendes produkt med det formål at øge indlæringen.”¹

Hermed er også signaleret, at taskforren fokuserer på den formative feedback, som er den fremadrettede reaktion på både produkter undervejs og på færdige produkter. Den formative feedback skal forstås i modsætning til den summative feedback, som er bagudrettede reaktioner på færdige præstationer, såsom karaktergivning ved eksaminationer, der har meget ringe læringsmæssig effekt.

Effektiviteten af (formativ) feedback afhænger af i hvilket omfang den får de studerende til at reflektere over deres læring. Feedbacken skal reducere afstanden mellem den enkelte studerendes aktuelle faglige niveau og de læringsmål, der opstilles i studieordningen. Dette sker ved, at den studerende 1) har en forståelse af de krav, som stilles i kurset og i studiet, 2) løbende reflekterer over sin aktuelle forståelse og vurderer denne i forhold til kravene, og 3) engagerer sig i faglige aktiviteter, som kan bringe den studerende nærmere læringsmålene. Den effektive feedback adresserer alle tre aspekter.

Det er taskforrens opfattelse, at valget af feedbacktype i meget høj grad bør afhænge af, hvilken type undervisning og vidensform, der er tale om i den konkrete undervisningssammenhæng. Feedback formen skal være tæt knyttet til det faglige mål med undervisningsforløbet og med de mål for undervisningen, der er fastsat.

Taskforren mener også, at feedback pr. definition er en del af undervisningen og bør indgå som et naturligt element af denne. Det er derfor ikke et spørgsmål om at tilføje feedback som et add on til uddannelserne. Der er snarere behov for at understøtte den kulturændring, der allerede er i gang, hvor undervisning, planlægning og forberedelse af denne, både for studerende og for undervisere, tænkes med afsæt i de studerendes læring. Endelig er feedback, som al undervisning, en gensidig proces hvor både underviser og studerende spiller en aktiv rolle. Feedback er dialog.

Som nævnt arbejder taskforren med den forståelse af feedback, at den tager udgangspunkt i et konkret produkt med det formål at øge den studerendes læring. Med det afsæt beskrives i det følgende en række forskellige feedback-formater.

¹ *Universitetspædagogik*, p. 259, red. Lotte Rienecker mfl., SamfundsLitteratur 2013.

Studerendes selvevaluering

At dygtiggøre sig er grundlæggende baseret på en evne til at kunne vurdere sig selv – at præcist vide hvad man kan og at kunne relatere det til en viden om de stillede krav. En sådan evne er derfor tæt knyttet til begrebet metakognition, viden om egne læreprocesser og evne til at kunne styre disse. Arbejde med de studerendes selvevaluering i undervisningen vil øge det faglige niveau ved, at de studerende lærer sig selvregulerende processer (at sætte sig mål, vurdere indsats, evaluere udvikling etc.), hvilket mindsker afhængigheden af underviseren og øger motivation og engagement. Selvevaluering kan desuden være en vej for underviseren til at reducere egne evalueringshandlinger.

Selvevaluering indebærer, at den studerende vurderer og følger sine egne præstationer i relation til nogle opstillede kriterier. Dette kan ske på mange måder, fra en bred vurdering af hvor godt man har klaret en opgave, over at indplacere sig i en kvalitativ karakteristik af kravene (f.eks. i skemaform), til at give sig selv karakterer (eller andre skalavurderinger). Selvevaluering kan være forbundet med stor unøjagtighed, såsom selvovervurdering, manglende indsigt i kriterier (f.eks. forveksle arbejdsindsats med fagligt niveau) etc. Derfor er det vigtigt, at studerendes selvevalueringer valideres på forskellig vis, enten via peer-processer eller ved at underviseren jævnligt foretager pålidelighedstjek.

Peer feedback og underviser feedback

Underviser feedback gives af underviseren på baggrund af den studerendes produkt eller præstation enten som individuel feedback til den enkelte studerende eller til grupper af studerende. Underviser feedback kan gives efter eksamen, men også undervejs på produkter under udarbejdelse (vejledning). 1:1 underviser til studerende feedback er tidskrævende.

I peer feedback giver studerende hinanden feedback på deres produkter. Peer feedback giver de studerende mulighed for at arbejde med at udvikle egne feedback-kompetencer, som igen er en almen kompetence, der er relevant på arbejdsmarkedet. Taskforcen mener, at peer feedback er et vigtigt redskab i underviserens værktøjskasse, men det er afgørende, at peer feedback-elementerne er faciliteret af underviserne. Det skal desuden afpasses i forhold til hvilken type faglighed det drejer sig om. Studienævnene kan overveje, om evnen til at give medstuderende konstruktiv feedback er en grundlæggende studiekompetence, som kan indgå i løbet af introduktionsforløbene på uddannelsernes første år. (Se en række eksempler på brug af peer feedback og feedback i klynge i bilag 1)

Tutorials og storholdsfeedback

Tutorials er et særligt undervisningsformat, hvor de studerende i mindre grupper modtager en undervisning, der er baseret på individuel feedback på eksempelvis skriftlige opgaver. Undervisningsformatet findes i forskellige variationer på universiteter som Oxford og Cambridge. Studerende fortæller, at tutorials lærer dem at fremlægge, diskutere og perspektivere. Formen og den nære relation kan også være meget konfronterende for mere tilbageholdende studerende. Studerende fortæller og-

så, at de oplever at blive bedømt, selvom der ikke gives karakter. Samtidig værdsættes formen som et eksperimentarium, hvor man udforsker ideer, som de opstår i samtalen, og ”hvor man lærer at tænke.”² Tutorials er en del af de nævnte universitetets tradition og må også ses i relation til de særlige vilkår disse universiteter arbejder under, f.eks. stud-vip-ratioen.³

En stor del af kurserne på KU finder sted på storhold. Størrelsen på holdene kan vanskeliggøre individuel feedback til den enkelte studerende, men på netop storhold er behovet for feedback udtalt, da formen sjældent giver mulighed for, at alle studerende kommer til orde regelmæssigt i løbet af undervisningen. De oplagte former for feedback på kurser af denne type er selvevalueringer, fx i form af elektroniske tests, peer-feedback eller brug af clickers i undervisningen. Studenterrådet fremhæver dog i deres rapport, at peer feedback opfattes som mindre valid af de studerende, især hvis de udgør den eneste form for feedback. Deltagelse af underviseren anbefales af Studenterrådet, f.eks. i form af peer-evaluering i mindre hold superviseret af underviseren, klynge-feedback, eller fælles gennemgang af stikprøver på afleverede opgaver.

It-understøttet feedback

De nævnte feedback-former kan alle understøttes af it. Feedback-aktiviteter understøttet af it har en vifte af former og formater, som kan forekomme i form af asynkron, synkron eller en kombination af asynkron og synkron kommunikation. Der kan yderligere skelnes mellem mundtlig og skriftlig feedback understøttet af it. De anvendte formater (medier) til feedback kan f.eks. være en podcast, video (vodcast), screencast, skype, konferencesystemer, bl.a. med indbygget ”chambre séparée”, plenumrum og mulighed for skriftlig og mundtlig dialogkommunikationsfora. (Se en række eksempler på it-understøttet feedback i bilag 1)

It-understøttet feedback kan anvendes både som supplement til on location undervisning, men ses også i vidt omfang at være bærende i egentlige online undervisningsformater (eksempelvis MOOCs). De teknikker, der anvendes her, kan bruges til at kvalitetsudvikle on-campus-undervisningen, f.eks. kan envejskommunikationen i forelæsningsformen afløses af online og video-elementer, således at undervisningstiden i stedet kan bruges på interaktion mellem studerende og undervisere (flipped class room og blended learning). På samme måde kan diskussionsfora og peer rating anvendes som elementer i traditionel campus-undervisning. I diskussionsfora i MOOCs får studerende adgang til et globalt ’community of learners’ inden for deres emne. Studerende kan umiddelbart få input, svar og feedback fra peers på kurset.

² [THE OXFORD TUTORIAL](#)

³ Stud-vip-ratioen på KU er ca. 19 studerende pr. VIP årsværk. (40.882 studerende (indskrevne pr. 1.oktober 2014, eksklusiv ph.d.-studerende) til 2.153 VIP-årsværk (Den faste VIP-gruppe (faculty) opgøres som alle professorer, professorer MSO, kliniske professorer, lektorer og adjunkter, jf. Udviklingskontrakt 2015-2017).

Oxford University ligger på knap 13 studerende pr. VIP-årsværk, når kun VIP, som har både undervisnings- og forskningsforpligtelse, medregnes, (22.348 studerende, inklusiv ph.d.-studerende, til 1747 academics i 2014). Hvis research fellows medtages i VIP-årsværk ligger ratioen på ca. 3,75 (22.348 studerende til 5959 VIP-årsværk). Sammenligningen skal dog tages med forbehold: stillingskategorierne er forskelligartede og ph.d.-studerende er medregnet som studerende på Oxford.

Portfolio-eksamener

Portfolio-eksamener giver en god ramme for formativ feedback til/med den studerende undervejs i kurset. Portfolio er en eksamensform, hvor den studerende i løbet af et kursus samler en række mindre arbejder og opgaver, som så danner grundlag for den afsluttende vurdering. Der kan gives formativ feedback på hvert delelement og den studerende kan bruge feedbacken fremadrettet.

Studenterrådet skriver i deres rapport: ”Særligt løbende feedback med flere afleveringer eller andre produkter som førte frem til en eksamen, blev fremhævet som effektivt til at stimulere faglig udvikling og til at give den studerende selvtillid op til eksamen.”

Portfolio-eksamen kræver, at der er opsat tydelige kriterier for bedømmelsen. Undervisningen skal tilrettelægges, så der løbende er produkter at føje til portfolioen. Det tager meget lang tid at bedømme en mere eller mindre omfattende portfolio. Tilrettelæggelse og administration er også tungere end ved traditionelle skriftlige og mundtlige prøveformer. Også den individuelle tilbagemelding til den studerende om bedømmelsen tager tid. Derfor er det mest oplagt at anvende portfolio-eksamener i kurser med stor ECTS vægt fremfor i kurser med lille ECTS vægt, således at anvendelsen af ressourcer afspejler ressourcetrækket (for både studerende og for universitetet).

I aftalen ”Fælles om god uddannelse” mellem uddannelses- og forskningsministeren og rektorerne for erhvervsakademierne, professionshøjskolerne og universiteterne loves institutionerne mht. eksamensområdet, at ”aktiv deltagelse i fag samt bedømmelser af skriftlige opgaver i løbet af semestret kan indgå som en del af karakterfastsættelsen sammen med prøveafholdelsen i faget.” Universitetet må afvente nærmere information om, hvad en deregulering af eksamensreglerne på området vil betyde i forhold til mulighederne for løbende udprøvning og portfolio-eksamen.

5. Afdækning og status på feedback på KU

Arbejdsgruppen har som led i sit kommissorium foretaget en afdækning af udbredelsen af feedback i undervisningen på uddannelser ved Københavns Universitet. Afdækningen har taget udgangspunkt i to spørgeskemaundersøgelser: en rettet til studieledere på KU og en til studenterrepræsentanter i studienævnene på KU. Desuden er der modtaget indspil fra Studenterrådet, se bilag 2, og der er modtaget beskrivelser af brug af feedback blandt KUs undervisere, udvalgt på baggrund af svar i spørgeskemaundersøgelsen. De udvalgte eksempler på konkret brug af feedback i undervisningen viser eksempler på, hvordan feedback allerede indgår i undervisningspraksisser på tværs af fakulteter og uddannelser.

Med afsæt i disse forskellige undersøgelser⁴ har taskforcen fået et indtryk af forskellige former for feedback-praksis som den foregår i mange undervisningssituationer på tværs af alle uddannelser. Undersøgelsen sendt til alle studieledere viser, at over 60 pct. af studielederne mener, at feedback er et emne, der bliver drøftet meget eller en del i uddannelsesmiljøet. Kun 2 pct. af studielederne svarer derimod, at feedback aldrig diskuteres på uddannelsen. Lidt over 40 pct. af studielederne svarer endvidere, at deres uddannelse(r) har retningslinjer for feedback. Ligeledes 40 pct. svarer, at der ikke er udarbejdet retningslinjer for de uddannelser, de er ansvarlige for.

På spørgsmålet om, hvorvidt der på uddannelserne er initiativer i gang for at styrke feedback i undervisningen svarer knap halvdelen af studielederne bekræftende. Som eksempler på sådanne initiativer nævnes igangværende studieordningsændringer. Andre arbejder på at være mere opsøgende i forhold til de studerende, som ikke udnytter tilbuddene om feedback. Andre igen øger anvendelsen af fagcafeer, hvor studerende sparrer med underviser om opgaver. Det bliver også nævnt af nogle, at de er opmærksomme på det politiske fokus og nu tager emnet op med kursusedere og i studienævn.

Vi har også spurgt om feedback indgår i kompetencebeskrivelser og/eller studieordninger for den eller de uddannelser studielederne kender til. Her svarer 30 pct. af studielederne ja, mens 48 svarer nej. Der er kun få eksempler på, at feedback-kompetencer (studerende er i stand til at give og modtage feedback) indgår som et led i den kompetencebeskrivelse, der danner grundlaget for de studerendes læring på de enkelte uddannelser. Det er bemærkelsesværdigt eftersom netop feedback-kompetencer – både i forhold til at modtage og give feedback - må opfattes som meget relevante kompetencer på arbejdsmarkedet.

Endelig blev studielederne i undersøgelsen også spurgt til kendskabet til forskellige specifikke feedback-former. Svarerne på dette spørgsmål viser et udbredt kendskab til forskellige feedback-former på tværs af uddannelser og fakulteter. Mange undervisere har integreret forskellige former for feedback-undervisningssituationer; som eksempler nævnes i undersøgelsen brug af clickers i store undervisningssammenhænge (forelæsninger), online feedback, peer feedback og kollektiv feedback. Hertil kommer feedback-aktiviteter som midtvejsevaluering og processkrivning (vejledning) i forbindelse med specialet, som selvfølgelig også er udbredt. En del fremhæver også portfolioeksamen, hvor feedback er integreret som del af selve prøven. Synopsiseksamen, hvor studerende får feedback på produktet undervejs, er ligeledes brugt. Andre bruger Absalons testmodul til en 'Tip 13' om indholdet i ugens undervisning og efterfølgende gennemgang på holdet. Student response systemer, som f.eks. Shakespeak bliver også brugt. Som det kunne forventes, er der altså et bredt spektrum af feedback-former i brug.

Blandt studenterrepræsentanterne i studienævnene svarer ca. halvdelen, at feedback diskuteres meget, en del eller i nogen grad i miljøet. 25 pct. svarer, at der er retningslinjer for feedback på uddannelserne. Knap 30 pct. oplever, at der er initiativer i gang for at styrke feedback på uddannelsen, og knap 30 pct. svarer, at feedback indgår som del af kompetencebeskrivelsen eller studieordningen på deres uddannelse.

⁴ Ud af 88 adspurgte studieledere har 72 svaret. Ud af ca. 100 adspurgte studenterrepræsentanter i studienævnene har 36 svaret.

Studenterrepræsentanternes uddybende fritekstsvar fremhæver mangel på feedback og svingende kvalitet i modtaget feedback alt efter underviser og eksamensform. Studenterrepræsentanterne fremhæver dog også en række undervisere, som giver god feedback. (Se eksempler i bilag 1). Der nævnes tillige ønske om, at feedback formaliseres mere på de enkelte studier og indarbejdes i studieordningen. Dog nævner flere studerende også, at man er begyndt at have fokus på feedback, enten i formaliseret form, eller som en bredere diskussion i studienævnene og i fagrådene.

Studenterrepræsentanterne i studienævnene er blevet spurgt om, hvorvidt der er situationer, hvor de særligt savner feedback eller føler, at manglende feedback er en barriere for læring. Her er det tydeligt, at de studerende især savner feedback efter skriftlige og mundtlige eksamener og større opgaver. En kommentar lyder: ”Store skriftlige afleveringer synes ligegyldige, når man ikke har mulighed for at få afklaret hvilke dele af opgaven man har udført hhv. tilfredsstillende og ikke tilfredsstillende.”

På baggrund af undersøgelsen kan vi konkludere, at der blandt studielederne er udbredt opmærksomhed på emnet. Man er helt med på, at det er væsentligt for de studerende og deres læring. Der kan være nedskrevne retningslinjer omkring feedback, men det kan også være en ”praksis”, som ikke er nedskrevet. På nogle uddannelser indføres feedback pt. i studieordningsændringer, for andre er det helt integreret i undervisningen, og her mener pågældende studieleder, at det ikke skal ”djøfiseres” eller ”standardiseres”. Når der nævnes barriere for feedback, er det tids- og ressourcspørgsmål, der er fremtrædende. Undersøgelsen blandt studerende i studienævnene peger på, at en del studerende savner feedback i forbindelse med eksamener og finder, at kvaliteten i den feedback de får varierer.

Rapport om feedback fra Studenterrådet

Studenterrådet har gennem længere tid arbejdet med en kampagne om uddannelseskvalitet og ligeledes sat fokus på feedback. I foråret 2015 spurgte Studenterrådet studerende fra udvalgte uddannelser, hvordan feedback optræder i undervisningen på deres studie, og hvilke refleksioner de gør sig om den rolle feedback spiller i undervisningen.

På den baggrund har Studenterrådet skrevet en kort rapport med en række eksempler på brug af feedback. Det gælder klyngefeedback på historie, case-baseret undervisning med feedback undervejs på jura, brug af studenterundervisere på matematik, portfolioeksamen med løbende afleveringer og feedback undervejs på antropologi og historie – og mentorordning på folkesundhedsvidenskab, hvor underviser mødes med grupper af fire studerende to gange hvert semester til underviser- og peer feedback på de studerendes arbejde og faglige forståelse.

Studenterrådet konkluderer, at de adspurgte oplever en god effekt af den feedback, de fik i undervisningen. Variationer i udbyttet af feedbacken tilskrives ”underviserens forberedelse, deres faglige viden om det specifikke emne og pædagogiske evner.” Desuden konkluderes, at det har betydning for de studerende, at der er tale om en fast praksis, således at den studerende ikke selv skal opsøge den. ”Det gav de studerende mere respekt for deres undervisere og for den feedback de gav, at interaktionen ikke var tilfældig.” En feedbackpraksis på psykologi, hvor de studerende får 10 minut-

ters mundtlig feedback hos den underviser, som har rettet opgaven vurderes således mindre positivt end de øvrige omtalte former. Der er ventetid på feedbacken og den sammenholdes med, at der generelt er få ”interaktionstimer” med det videnskabelige personale.

Studenterrådets materiale kan ikke beskrives som repræsentativt, da meget få studerende har bidraget med deres erfaringer (i alt 7 fra KU og 1 fra AU). Materialet har således en kvalitativ karakter og lægger vægt på de studerendes oplevelse af feedback. Generelt vurderes det, at feedback har en gavnlig virkning på de studerendes læring. Konklusionen lyder videre:

”Feedback havde også stor betydning for, hvor meget energi den studerende brugte på at forberede sig til undervisningen og for, om de studerende følte at de udviklede sig fagligt, både under det enkelte kursus og gennem uddannelsen som helhed. Særligt løbende feedback med flere afleveringer eller andre produkter som førte frem til en eksamen, blev fremhævet som effektivt til at stimulere faglig udvikling og til at give den studerende selvtillid op til eksamen.”

I rapporten vurderes den formative og personlige 1:1 feedback med underviser højest. Undersøgelsen er en ikke udtømmende kortlægning af feedback former, men tjener som et indblik i de studerendes oplevelse af feedback i praksis, f.eks. vurderes individuel feedback som bedre end peer feedback og feedback i klynge. Det er ikke overraskende, at den personlige feedback med underviser er værdsat af de studerende.

6. Anbefalinger

Med afsæt i taskforcens afdækning af anvendelse og udbredelse af feedback på KU har arbejdsgruppen udarbejdet en række anbefalinger til, hvordan universitetet og fakulteterne som led i den fortsatte udvikling af kvaliteten af uddannelserne kan arbejde systematisk og strategisk med feedback i undervisningen.

Disse anbefalinger skal ses i lyset af en overordnet forståelse af ledelsens centrale rolle og ansvar i forbindelse med forsat fokus på undervisningsudvikling og medarbejderkompetenceudvikling. Rektorat såvel som dekanater skal fortsat sætte fokus på undervisningsudvikling, pædagogisk kompetenceudvikling og meritering af undervisningsopgaven på universitetet således som det er beskrevet i *Strategi 2016*.

En styrkelse af feedback til studerende er afhængig af, at undervisere arbejder eksperimenterende med undervisningsudvikling, at undervisere løbende kompetenceudvikles, og at universitetets ansatte meriteres for deres indsats inden for undervisning og uddannelse. En styrkelse af feedback til de studerende er således tæt knyttet til de aktiviteter, universitetet allerede har beskrevet og besluttet i Københavns Universitets Universitetspædagogiske Indsats (KUUPI). Det gælder blandt andet brug af undervisningsportfolio som kompetenceudviklingsredskab og i MUS samt vedtagelse af en fælles pædagogisk kompetenceprofil, men også projekter som kollegasparring for undervisere og et styrket udbud af korte, praksisnære pædagogiske kurser.

Rektorat og dekanater skal derfor fortsætte det aktivitetsniveau for medarbejderkompetenceudvikling og pædagogisk/didaktisk udvikling, som er etableret med Københavns Universitets Universitetspædagogiske Indsats (KUUPI). De anbefalede aktiviteter kan kun gennemføres hvis ledelsen støtter det lokale arbejde for at udvikle undervisning og uddannelse, bl.a. ved at sikre gode vilkår for medarbejderkompetenceudvikling.

1. Feedback i alle kursusforløb

Rektorat, fakultetsledelse og studienævn skal sikre, at der i alle kursusforløb tilbydes feedback til studerende.

Studienævn skal ved godkendelse af kursusbeskrivelser sikre, at kursusbeskrivelserne indeholder oplysninger om, hvorledes der tilbydes feedback.

Fakultetsledelserne skal igangsætte en proces i samarbejde med studienævnene og uddannelsesledelsen, hvor feedback-elementerne i uddannelserne gennemgås. Gennemgangen skal analysere om der er behov for andre typer eller flere fastlagte feedback-elementer i uddannelserne. I arbejdet med at udvikle feedback-former i uddannelserne kan studienævn hente input og inspiration hos universitetets pædagogiske centre og it-læringscentre.

Der foregår allerede rigtig meget feedback i undervisningen. Formålet med anbefalingen er således at hæve niveauet dér, hvor der måtte være mangler.

Studienævn skal samtidig sikre, at der på uddannelserne forventningsafstemmes med de studerende om, hvornår og hvordan der gives feedback. I forventningsafstemningen skal uddannelsesledelse og undervisere også kommunikere forventninger til de studerende. De studerende har ansvar for at modtage og være opsøgende i forhold til feedback. Forventningerne er, at studerende lægger tid til feedback ind i deres studieforløb, forbereder sig til den og afsætter tid til at bruge feedbacken efterfølgende. Studerende skal også være åbne for forskellige typer af feedback. Og studerende skal bidrage aktivt i en dialog således, at deres feedback-kompetencer styrkes, både for at modtage og give feedback. Det er de studerendes ansvar, men der er behov for, at de uddannelsesansvarlige hjælper på vej ved i uddannelserne at kommunikere disse forventninger til de studerende.

Til inspiration kan nævnes, at University of Edinburgh har vedtaget en ”[Feedback Standards and Guiding Principles](#)” i 2010. Her fastsættes, at feedback skal være integreret i kursusdesignet, og at alle kurser giver studerende mulighed for feedback på deres præstationer. Kursusdokumentationen skal indeholde oplysninger om hvornår og hvordan der tilbydes feedback. Det forventes, at alle studerende gør nøje brug af feedbacken, ligesom feedback monitoreres i kvalitetssikringen af uddannelserne, f.eks. i evalueringerne. De vejledende principper understreger også, at feedback er en to-vejs-proces, dialogisk og et fælles ansvar.

2. Praksisnært kursus om feedback til undervisere og elektronisk værktøjskasse til undervisere om feedback

De pædagogiske enheder skal i regi af Københavns Universitets Universitetspædagogiske Indsats (KUUPI) udbyde et eller flere praksisnære pædagogiske kurser med fokus i feedback til studerende, og de pædagogiske centre skal opbygge en fælles elektronisk værktøjskasse med feedback-værktøjer og gode råd til underviserne.

Undervisernes arbejde med feedback-former i undervisningen er betinget af deres pædagogiske kompetencer, som opbygges i undervisningspraksis og gennem kompetenceudvikling i form af adjunkt-pædagogikum (universitetspædagogik) og øvrige pædagogiske kurser.

Det skal være muligt for undervisere at kompetenceudvikle sig målrettet i forhold til at give studerende feedback på deres arbejder. Derfor skal der udbydes et eller flere kurser specifikt om feedback. Kurset skal være praksisrettet. Kurset udvikles i regi af den igangværende Universitetspædagogiske Indsats (KUUPI), hvor der allerede er igangsat et delprojekt vedr. udvikling af korte praksisnære kurser til undervisere.

Som eksemplerne på brug af feedback på KU viser, så er der en mangfoldighed af værktøjer og måder at arbejde med feedback i undervisningen på, og undervisere kan i høj grad have glæde af at se eksempler og kopiere feedback-elementer brugt af andre undervisere. Derfor skal underviserne have adgang til en online ressource, hvor de kan hente gode eksempler, skabeloner og links til andre relevante ressourcer.

Opbygningen af online ressourcen forankres i koordineringsgruppen for KUUPI og forankres fagligt i et af de pædagogiske centre. Den efterfølgende faglige opdatering og vedligeholdelse af ressourcen varetages ligeledes af det pædagogiske center. Det vil være oplagt, at værktøjskassen linker til andre universiteters ressourcer, herunder f.eks. [University of Edinburghs The Enhancing Feedback website](#). SDU har ligeledes udviklet et [Værktøj til Udvikling af Feedbackformer](#) (VUF), som har til formål at udruste ansatte til at forbedre og udvikle feedback, dels gennem et check-skema for uddannelser, dels ved en række case-eksempler.

Ledelsen skal sikre gode vilkår for underviseres kompetenceudvikling og støtte fokus på undervisning. For at undervisere får gode vilkår for at arbejde med feedback skal rektorat og dekanater fortsætte det aktivitetsniveau for medarbejderkompetenceudvikling og pædagogisk/didaktisk udvikling, som er etableret med KUUPI. Det ledelsesmæssige fokus på pædagogisk kompetenceudvikling skal også sikre, at universitetets pædagogiske infrastruktur, dvs. de pædagogiske enheder og it-læring-enhederne, er beredt til at opfange og understøtte kvalitetsudviklingen af undervisningen, f.eks. styrkelse af feedback i undervisningen og kan give inspiration og bistand til undervisere såvel som uddannelsesledere.

3. Pilotprojekt om feedbackvenlige eksamensformer

Universitetet skal igangsætte et pilotprojekt, som afprøver forskellige former for feedbackvenlige eksamensformer, som f.eks. portfolio-eksamen, synopsis, løbende udprøvning og aktiv deltagelse med løbende mindre opgaver.

Portfolioeksamen giver gode muligheder for feedback til studerende. Eksamensformen er dog også relativt tung at administrere, og der er udfordringer i forhold til at gennemføre bedømmelse i denne eksamensform. Der skal gennemføres et pilotprojekt forankret i en af de pædagogiske enheder, hvor et antal uddannelser og undervisere indgår i et fælles projekt om at afprøve forskellige former for feedbackvenlige eksamensformer for at få flere erfaringer med, hvordan udfordringerne kan håndteres.

4. Pilotprojekt om udbredelse og uddannelse af instruktører

Universitetet skal igangsætte et pilotprojekt om anvendelse og uddannelse af aflønnede instruktører i undervisningen på de fakulteter, hvor der ikke har været tradition for instruktører.

Instruktører er et værdifuldt aktiv i undervisningen. De kan varetage feedback til studerende under instruktion af den kursusansvarlige og dermed sikre bedre undervisningsforløb med flere muligheder for dialog og feedback. (Se eksempler på instruktørers opgaver i undervisningen i bilag 1). Instruktører er især udbredte i undervisningen på SUND, SCIENCE og SAMF. Det betyder, at der hidtil kun har været få erfaringer med anvendelse af instruktører på de øvrige fakulteter. Pilotprojektet skal give erfaringer om, hvordan brug af instruktører kan give bedre forhold for feedback på disse fakulteter.

Det er væsentligt, at instruktørerne superviseres og får støtte til at varetage funktionen. På SCIENCE og SAMF tilbydes instruktørerne korte pædagogiske kurser inden semesterstart. Pilotprojektet skal tage udgangspunkt i erfaringerne herfra og kan afprøve forskellige former for uddannelse af instruktørerne. Pilotprojektet skal også forholde sig til den aktuelle udfordring i, at Studiefremdriftsreformens krav kan reducere studerendes mulighed for at søge ansættelse som instruktører. Pilotprojektet forankres i de pædagogiske enheder.

5. Feedback i adjunktpædagogikum

De pædagogiske enheder skal styrke feedback som emne i adjunktpædagogikum.

Der udbydes pt. adjunktpædagogikum på universitetets tre pædagogiske enheder: Institut for Naturfagernes Didaktik på SCIENCE, TEACH på HUM og Pædagogisk Center Samfundsvidenskab på SAMF. Alle tre pædagogiske kompetenceforløb rummer elementer, der omfatter udvikling af underviseres feedback-kompetencer. Kurserne arbejder med at træne underviserens feedback på stude-

rendes skriftlige og mundtlige præstationer, vejledning, facilitering af peer feedback og brug af it-teknologi som platform for feedback. Der inddrages f.eks. it-systemer som Absalon og student response systemer som Socrative, TodaysMeet og Shakespeak. Bilag 4 indeholder en oversigt over feedback-elementer i de tre adjunktprædagogikumsforløb.

I kursusbeskrivelserne for de eksisterende adjunktprædagogikumsforløb fremgår, at feedback-kompetencer ofte er integreret i et forløb, der har et andet specifikt fagligt fokus - eller at feedback-kompetencer ses som en 'sideeffekt' af et forløb med et andet fokus. Derfor kan adjunktprædagogikum med fordel tilrettelægges således, at evnen til at give og facilitere feedback anskues som en kernekompetence i underviservirksomheden. De pædagogiske enheders ansvarlige kan indlede arbejdet med en workshop og erfaringsudveksling med henblik på at styrke og systematisere feedback-elementerne i adjunktprædagogikum.

6. Pilotprojekt om mentorordning for studerende

Universitetet skal igangsætte pilotprojekt med mentorordninger, hvor studerende tilbydes en faglig mentor blandt uddannelsens undervisere eller ældre studerende.

I en mentorordning mødes studerende og VIP'er til en samtale om dens studerendes faglige udvikling. Møderne er sat i system, men ikke del af et specifikt kursus. Formålet med ordningen er, at den studerende lærer at reflektere over sin egen uddannelse, herunder også sin egen indsats og sit eget niveau. Den viden og de kompetencer, som den studerende tilegner sig, sættes ind i en sammenhæng, og mentorordningen lærer den studerende at evaluere sig selv, en nødvendig kompetence for at kunne modtage eller give feedback.

Mentorordninger kan udformes forskelligt. En form kan være, at studerende i grupper på 5 til 10 mødes med en underviser. De studerende er fast tilknyttet den samme underviser igennem uddannelsen. Frekvensen af møder kan være 2-4 gange per semester. Samtalen struktureres om emner, som gruppen i fællesskab har valgt, f.eks. valgfag, relevans af studiejob eller emner fra kernefagligheden. De studerende kan fremlægge et produkt, som tager sit udgangspunkt i deres nuværende kurser eller deres ambitioner om karriere eller faglig udvikling, som kan blive genstand for feedback, men det er i sidste ende gruppen, der fastlægger indholdet af sessioner.

Eventuelt kan nogle af møderne hvert semester gennemføres af en studentermentor, som er en ældre studerende ansat af universitetet. Studentermentorerne skal ligeledes være fast tilknyttet den samme gruppe studerende, og skal modtage supervision fra den videnskabeligt ansatte, som er gruppens VIP-mentor, så den dybe indsigt i fagligheden ikke tabes. VIP-mentoren skal så vidt muligt også have konfrontationstimer med de studerende, så vedkommende fortsat kan danne sig sit eget billede af, hvor de studerende befinder sig.

Udover at være en konkret mulighed for at få feedback på faglige emner, de studerende ser et behov for, er mentorordninger med til at udvikle de studerendes kompetencer som modtagere og afsendere

af feedback, og deres evne til at evaluere eget arbejde. Mentorordningen kan således være med til at udvikle de studerendes mest centrale studiekompetencer.

7. Ressourcer

Det foreslås, at der afsættes midler til at iværksætte taskforcens anbefalinger. Det skønnes, at der er behov for at afsætte 5 mio. kr. pr. år i 2016 og 2017 til at gennemføre de udgiftskrævende anbefalinger:

- Praksisnært kursus om feedback til underviserne og it-ressource om feedback til undervisere
- Pilotprojekt om udbredelse og uddannelse af instruktører
- Pilotprojekt om feedbackvenlige eksamensformer
- Pilotprojekt om mentorordning for studerende

Samt til generel understøttelse af studienævnenes arbejde med at udvikle og styrke feedback i uddannelserne. De pædagogiske enheder bør stå til rådighed med konsulentbistand i dette arbejde.

Midlerne tilføres det eksisterende projekt Københavns Universitets Universitetspædagogiske Indsats (KUUPI) og projekterne forankres hos koordineringsgruppen for KUUPI, der består af lederne for de pædagogiske enheder og vicedirektør for uddannelse, således at den eksisterende infrastruktur og projektstruktur udnyttes til formålet.

8. Bilag

- 1) Eksempler på feedback på KU
- 2) Rapport om feedback fra Studenterrådet
- 3) Kommissorium for taskforce vedr. feedback til studerende